

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันเอดส์ของ
พนักงานในสถานบริการน้ำมัน เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน นางประภาพร พรหมเดชบุญ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาจากระบบ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. อุษา ดวงสา	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลียนผดุง	กรรมการ
อาจารย์ วิสุทธิ วานิช	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของพนักงานสถานบริการน้ำมัน และความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาดของเอดส์ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ กลุ่มพนักงานในสถานบริการน้ำมันที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 10 แห่ง ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เริ่มต้นด้วยการศึกษาบริบทและวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงจากวิถีชีวิตและภูมิหลังของพนักงาน จากนั้นได้นำข้อมูลไปวางแผนพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยยึดหลักการผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความยืดหยุ่น มีความเป็นประชาธิปไตยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มและการใช้การสื่อสารโดยการพูด การเขียนและใช้วัสดุธรรมชาติเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างความตระหนักถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์ เช่น การให้คำคะแนนและจัดลำดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์พฤติกรรมเสี่ยง การให้ความรู้เกี่ยวกับเอดส์ และการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันเอดส์ การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ แต่กระบวนการผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วจึงวิเคราะห์ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันเอดส์กับกลุ่มพนักงานในสถานบริการน้ำมัน โดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พนักงานในสถานบริการน้ำมันส่วนมากเป็นเพศชาย มีสถานภาพโสด มีอายุระหว่าง 18-22 ปี จบการศึกษาภาคบังคับ เป็นชนกลุ่มน้อยและคนไทยพื้นราบ มาจากครอบครัวเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป ที่อพยพเข้ามาทำงานและแสวงโชคในตัวเมืองจากอำเภอและจังหวัดที่อยู่รอบ ๆ จังหวัดเชียงใหม่ พนักงานส่วนมากพักอาศัยในบ้านพักของสถานบริการน้ำมัน มีการดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระจากครอบครัว ตัดสินใจในการดำเนินชีวิตตามลำพัง ทำให้พนักงานเหล่านี้มีพฤติกรรมบางอย่างที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เช่น ดื่มสุรา เสพยากล่อมประสาทประเภทแอมเฟตามีนหรือยาบ้า เทียบหญิงบริการทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ โดยไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเนื่องจากพนักงานบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย นอกจากนี้พนักงานส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นกระบวนการ คือ การสร้างความตระหนักโดยการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงทั้งทางตรงและทางอ้อม การให้ความรู้และการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง สื่อสารกันด้วยวิธีที่ไม่ซับซ้อนช่วยให้กลุ่มสื่อสารระหว่างกันได้เต็มที่ กิจกรรมสามารถกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เกิดความตระหนักถึงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและเกิดทักษะในการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ในการติดตามประเมินผลพนักงานที่เข้าร่วมกิจกรรมหลังจากดำเนินกิจกรรมแล้ว 1 ปี พบว่าพนักงานมีการเคลื่อนย้ายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับพนักงานที่ได้พบนั้นยังมีความรู้ความเข้าใจด้านเอดส์และทักษะในการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง แต่มีเพียงบางคนเท่านั้นที่ลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์ โดยการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ หรือมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนเพียงคนเดียว แต่พนักงานบางส่วนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการมีเพศสัมพันธ์ที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ต้องอาศัยระยะเวลาและเงื่อนไขที่เหมาะสมรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เนื่องจากค่านิยมที่ได้รับการสั่งสมมาเป็นเวลานาน ประกอบกับสภาพแวดล้อมล้อมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตเอื้อต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงเป็นอย่างมาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพียงครั้งเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง จึงควรปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้มีความเข้มข้น มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้เหมาะสมด้วย

Thesis Title Application of Participatory Learning in AIDS Prevention
among Petrol Service Stations' Workers in Muang
Chiang Mai District

Author Ms.Prapaporn Prohmdetbun

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Lect.Dr.Usa Duongsaa	Chairman
Asst.Prof.Yongyudh Plianpadung	Member
Lect.Visut Vanich	Member

Abstract

This thesis examined HIV/AIDS infection risk behaviors of petrol service stations' workers and appropriateness of an AIDS prevention participatory learning model. The target group participating in the research comprised workers in 10 petrol service stations located in the Muang Chiang Mai District area. The researcher relied on the participatory action research approach as means in developing the participatory learning model, beginning with contextual review and risk behavior analysis based on those workers' life styles and backgrounds. Obtained data, consequently, were used in the planning and design of such a model taking into account the underpinning learner-centered principle. It was also marked with flexibility, democratic exchanges of opinions and experiences, sound within-group interactions through verbal and written means, and the use of natural objects and materials as exchange media in order to promote AIDS risk behavior awareness. Model implementation involved scoring and ranking risk behaviors, linking those risk behavior patterns, disseminating AIDS-related knowledge, and practising condom-using skill in order to prevent AIDS. Data collection comprised observation, informal and in-depth interviews. Subsequently, based on the predetermined conceptual frameworks, the appropriateness of participatory learning activities designed to prevent AIDS among petrol service stations' workers was analyzed and assessed. Findings were as follows:

Most petrol service stations' workers studied were male, single, aged between 18 – 22, and completed compulsory education. They were both highlanders and lowlanders from agricultural and general wage-earning families who had migrated into the city searching for employment opportunities. Most came from surrounding districts and other nearby provinces, and stayed in petrol service stations' accommodation facilities. They lived their lives quite independently from their families and made life-related decisions on their own. Consequently they were engaged in some AIDS-risk behaviors, e.g., drinking, taking amphetamines, frequenting brothels, and having sex without using condoms. Many of them had misconceptions about condom use and lacked correct condom-using skills.

Participatory learning activities designed to reduce AIDS risk behaviors were systematically implemented. First, the awareness-building stage started with direct and indirect risk behavior analysis followed by knowledge dissemination

and correct condom-using skill training. These activities were found appropriate since they were able to directly reach the target group with simple communication means which also helped make intra-group communications possible. They were able to stimulate group members' participation and wide exchanges of knowledge and experiences, leading to a certain level of needed awareness and correct condom-using skills. However, the monitoring and evaluation taking place one year later found that most workers studied had moved elsewhere. Those remaining still possessed AIDS-related knowledge and understanding as well as condom use skills. But only some of them reduced their AIDS risk behaviors, i.e., using condoms during sexual intercourse or having sex with only one partner. Some remaining others still continued risk behaviors.

This study has indicated that behavioral modification needs time and requires appropriate conditions including an enabling environment. Long-held values plus various contextual conditions in the workers' daily lives are highly conducive to their risk behaviors. One-shot participatory learning activities are found to be insufficient to bring about truly changed behaviors over time. It is subsequently recommended that learning activities be carried out on a continued basis, their contents made more intense, and monitoring and evaluation be periodically conducted. Moreover, more serious efforts should be made to promote and bring about an enabling social environment if AIDS prevention endeavors will be more successful.